

ДИЗАЙН, ДИЗАЙН-ОСВІТА

Коваль Л. М.

аспірантка,
Харківська державна академія
дизайну і мистецтв

СВІТЛО-КОЛЬОРОВА КОМПОЗИЦІЯ В ІНТЕР'ЄРІ

***Анотація.** Розглядаються особливості світло-кольорової композиції в інтер'єрі, її основні види і засоби, а також деякі аспекти гармонійного поєднання кольорів.*

***Ключові слова:** світло-кольорова композиція, композиційне рішення, супідрядність, світлові ефекти, динамічний ритм, гармонія кольорових сполучень.*

***Аннотація.** Коваль Л. М. Светоцветовая композиция в интерьере. Рассматриваются особенности светоцветовой композиции в интерьере, ее основные виды и средства, а также некоторые аспекты гармоничного сочетания цветов.*

***Ключевые слова:** светоцветовая композиция, композиционное решение, соподчинение, световые эффекты, динамичный ритм, гармония цветовых сочетаний.*

***Annotation.** Koval L. Light and colour composition in the interior. The peculiarities of light and colour composition in the interior, its primary kinds and means, and also some aspects of harmonious combination of colours are observed.*

***Key words:** light and colour composition, compositional solution, coordination, lighting effects, dynamic rhythm, harmony of colour combinations.*

Надійшла до редакції 15.08.2012

Постановка проблеми. Композиція (від латинського composition – складання, зв'язування) означає зчленування, з'єднання, зв'язок. У мистецтві взагалі під композицією розуміють структуру художнього твору, розташування і взаємозв'язок його частин. Таким чином, цей термін застосовують і для процесу творчості, і для його результату, і для зведення правил, якими користується художник. Під світло-кольоровою композицією в інтер'єрі ми розуміємо систему правил, закономірностей і прийомів, що служать для організації або побудови цілісного, виразного і гармонійного художньо-світлового оформлення інтер'єру і його окремих деталей.

Головне завдання композиції – досягнення цілісного враження, при поєднанні окремих частин. Тому світло-кольорова композиція починається з аналізу об'єкта – виявлення його основних елементів, складових частин з їх особливостями, подібністю і відмінністю. Так визначаються, а в якихось випадках і створюються, внутрішні зв'язки об'єкта: стилеві, логічні, емоційні. Цілком очевидно, що єдність завжди ґрунтується на нерівності, відмінності і погодженні нерівних частин. Кожна композиція – свого роду мозаїчна картина, що складається з безлічі фрагментів. Так само і в світло-кольоровій композиції частини не мають самостійного значення, вони самі по собі не є закінченими творами і задля цілого, підкоряються його логіці. Вибір тих чи інших засобів для реалізації композиційного цілого визначається функціональними і конструктивними вимогами.

Актуальність проведених досліджень. Прийняття композиційного рішення – це головне завдання дизайнера. Потрібно мати загальний задум, щоб, відштовхуючись від нього, шукати конкретні прийоми освітлення. Спроба створювати композицію, рухаючись у зворотному напрямку, від окремого до загального, виявиться невдалою. Так як світло-кольорова композиція в інтер'єрі має свої особливості, то і її кольорове рішення, і основні засоби та види, потребують окремого аналізу.

Методика. На основі аналізу даних з сучасних джерел, в яких розглядається світло-кольорова композиція взагалі, джерел, в яких розглядається питання гармонійного поєднання кольорів, а також аналізу і порівняння конкретних прикладів світло-кольорової композиції в інтер'єрі, робиться певне узагальнення, щодо особливостей застосування основних композиційних засобів для моделювання саме світло-кольорового середовища інтер'єру, а також визначаються певні особливості різних видів світло-кольорової композиції і застосування кольорового світла.

Ціль статті – охарактеризувати основні види і засоби світло-кольорової композиції в інтер'єрі, а також деякі аспекти гармонійного поєднання кольорів, при використанні кольорового світла.

Результати досліджень. Аналогічно до загальної видової класифікації композиції як такої, можна виділити три основні види світло-кольорової композиції: фронтальну, об'ємну і просторову. Звичайно елементи фронтальної композиції у своєму положенні не отримують розвитку по глибині і сприймаються як дріб-

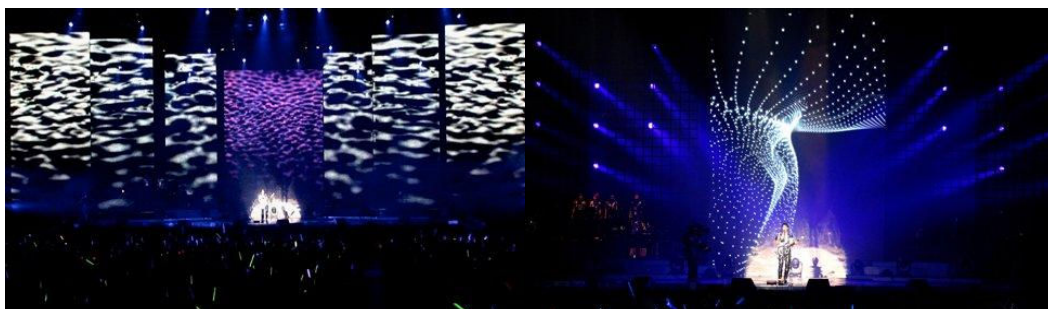

Рис. 1. Приклади фронтальної світло-кольорової композиції – проекти компанії Ledartist

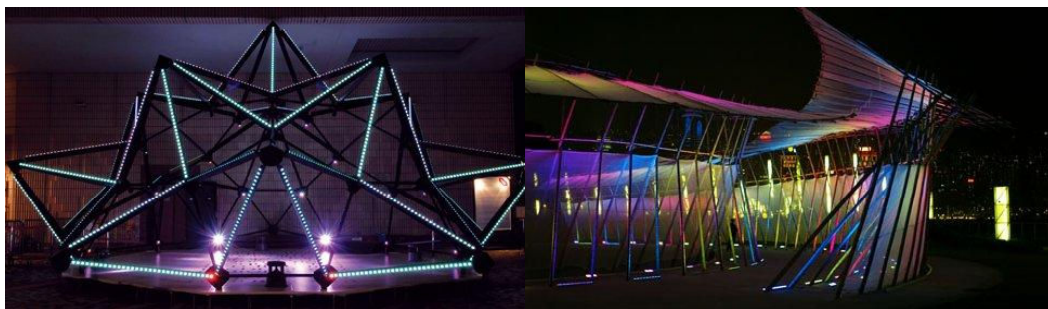

Рис. 2. Приклади об'ємної світло-кольорової композиції – проекти компанії Ledartist

Рис. 3. Приклади просторової світло-кольорової композиції – виставковий проект Цюріхського центру кольору і світла при Цюріхському університеті мистецтв на базі Інституту дизайну і технологій

Рис. 4. Приклади контрасту і нюансу в світло-кольоровій композиції інтер'єру

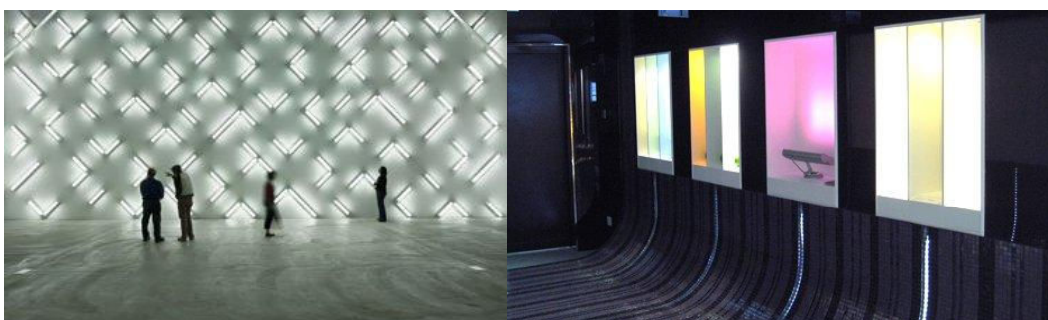

Рис. 5. Приклади ритму в світло-кольоровій композиції інтер'єру

ний рельєф. Однак відчуття фронтальності може бути порушено ілюзією об'єму, при його імітації (рис. 1). Об'ємна світло-кольорова композиція представляє собою форму, розвинену по всіх трьох просторових координатах, що має, як правило, замкнуту зовнішню поверхню, навколо якої організується рух. Об'ємно-просторова композиція завжди взаємодіє з навколишнім простором. Середовище може підвищувати або знижувати виразність однієї і тієї ж композиції (рис. 2).

Просторова світло-кольорова композиція розрахована на рух (людини, погляду) в глибину (рис. 3). У такій композиції характерна і домінуюча ознака – не одна якась форма або група, а простір, утворений при освітленні форм. Так само як фронтальна й об'ємна, просторова світло-кольорова композиція може мати одну або декілька осей симетрії або будується асиметрично. При вирішенні просторової композиції виникають наступні задачі:

- освітлення як окремих форм, так і груп у організованому просторі з урахуванням їх взаємного розташування;
- освітлення проміжків між формами і підлеглими просторами, утвореними членуванням головного простору;
- чітка орієнтація всіх елементів на основні точки зору. [1]

До засобів приведення окремих складових світлової картини до композиційної єдності відносяться: пропорційність, тотожність, супідрядність, контраст, нюанс, масштабність, ритм. Пропорційність – це правильне співвідношення частин з цілим. Вміння знайти вірне співвідношення різних характеристик кольору і світла дуже важливе для дизайнера. Тотожність – це абсолютна рівність. При передачі відношень тотожності перед художником стоїть завдання буквального повторення одного разу знайденого світлового рішення. Супідрядність – це принципи нерівних співвідношень. Композиційно організований простір розуміється як система супідрядних елементів, в яких головні і підлеглі елементи, взаємодіючи, підсилюють один одного, утворюючи в цілому єдність. Єдність виникає, коли всі елементи світлової композиції рівнозначні і коли з'являються співвідношення нерівних станів властивостей і якостей. Саме такі співвідношення роблять елементи світлової композиції супідрядними один одному.

Контраст і нюанс – тонкі прояви художньої виразності у мистецтві. Для створення цілісної зовнішньої форми часто потрібно посилити або, навпаки, згладити неминучі відмінності елементів форми. Нюанс – це відтінок, ледь помітний перехід в кольорі, в яскравості світла. Світловий нюанс використовується в боротьбі з монотонністю, жорсткістю ритму зорового поділу великих площин, для усунення колірної монотонності. Контраст – це різко виражена протилежність. Контраст досягається різкою зміною кольору, яскравості, освітленості. Світловий контраст використовується при зіставленні об'єкта і простору, великого і малого, прозорого і непрозорого – у всіх тих випадках, коли необхідно підкреслити наявне розходження, зовнішню або конструктивну протилежність форм,

прийомів. Світловий контраст необхідно розглядати як засіб створення композиційних зв'язків у просторі, засіб побудови просторової єдності несхожих елементів. Підкреслюючи і підсилюючи відмінність форм і властивостей, світловий контраст робить їх єдність більш напруженою, цікавою та загострює сприйняття (рис. 4).

Масштабність означає співвіднесення того чи іншого явища, форми з іншими явищами та формами навколишнього світу. Як засіб світлової композиції масштаб слід використовувати вільно, керуючись міркуваннями художньої виразності. Світло допомагає змінити вигляд предметів і зорове сприйняття їх відносних розмірів, яке залежить від багатьох умов. Білі і світлі предмети виглядають більшими, ніж рівні їм за розмірами темні. Предмет, розташований на обмеженому тлі або в оточенні малих форм, здається значно більшим, ніж на великому полі або серед великих предметів. Форма, розчленована по вертикалі, здається вище, ніж нерозчленована або розчленована по горизонталі. Верхня частина прямокутника, розділеного на дві половини, виглядає більшою за нижню і т.д.

Ритм – це повторення за певною схемою будь-яких елементів, у тому числі і світлових. Ритм як один із засобів створення світлової композиції сприяє зміні емоцій, задає темп дії. Закономірне чергування світлових обсягів, поверхонь, граней і т.д., а також впорядкована зміна характеристик елементів форми – все це використовується, як специфічні засоби світлової композиції. Світловий ритм, може бути рівномірним, зменшуваним або наростаючим (динамічним). Найпростіший ритм – це повторення одних і тих же форм з постійною частотою (через рівні інтервали). У світлової композиції під ритмом можна розуміти рівномірне чергування світла й темряви або світла різних кольорів. Динамічний ритм передбачає поступове зменшення всіх елементів і інтервалів між ними. У разі світлової композиції це може бути, наприклад, поступове скорочення часу світлових ефектів. Для світлової ритмізації з усіх ознак форми найбільш значущим є розмір елемента, потім – інтервал, колір. З поняттям ритму пов'язані поняття модуля і симетрії (рис. 5).

Модуль (від латинського *modulus* – міра) – це величина, умовно прийнята за одиницю, що повторюється у всіх вимірах будь-якої художньої форми ціле число разів. Світлова симетрія – це однаковість (з точки зору кольору, ширини світлового променя і т.п.) освітлення ділянок простору. Симетрія – один з можливих засобів досягнення єдності і художньої виразності світлової композиції. Але відсутність або порушення симетрії – асиметрія – більш природна. Асиметрична світлова композиція застосовується зазвичай для підкреслення динамічності образу, для створення враження нестійкості. Однак асиметрія не виключає рівноваги в принципі. Зорове враження рівноваги досягається збалансованим розміщенням елементів світлового простору щодо деякої точки (зорового центру), яка в загальному випадку зміщена відносно геометричного центру композиції.

Крім закономірностей формування світлової композиції, при проектуванні світлового простору з вико-

ристанням світла різних кольорів, не менш важливою є і гармонія кольорових сполучень. Її можна визначити як рівновагу колірних сил. Але треба розуміти, що існує величезна кількість самих типів цієї рівноваги, типів колірних зв'язків, способів побудови гармонійної цілісності. Існує також взаємозв'язок кольору і матеріалу (фактури) [3]. Тому одна з суттєвих задач світло-кольорової композиції забезпечити рівновагу кольорових мас. В гармонійній композиції площі кольорових плям обернено пропорційні їх яскравості, [2] а ефекти кольорових контрастів проявляються дуже по різному, наприклад:

- більш насичений колір викликає більший контраст по відношенню до кольору менш насиченого, причому важливий не сам ступінь насиченості кольору, а відношення насиченості зіставлених кольорів;
- зіставлення взаємодоповнюючих чи контрастних кольорів збільшує насиченість кожного з них;
- чим більша площа кольору, що викликає контраст, тим він сильніше відчувається;
- одночасний контраст сильніше всього проявляється по лінії дотику взаємодіючих кольорів;
- кольори зеленої частини спектру викликають найбільш відчутну контрастну дію;
- одночасно діючий світлотний контраст знижує прояви кольорового контрасту;
- ахроматичні контури кольору знижують дію одночасного контрасту;
- зіставлення кольорів, близьких по кольоровому тону, знижує насиченість кожного з них згідно з законом одночасного контрасту;
- довготривале споглядання кольору призводить до зменшення його насиченості [4].

Висновки. Отже, для проектування світло-кольорового середовища інтер'єру з використанням світла різних кольорів важливо володіти прийомами світло-кольорової композиції, розуміти закономірності її формування і враховувати аспекти гармонійного поєднання кольорів. Основні засоби світло-кольорової композиції: пропорційність, тотожність, супідрядність, контраст, нюанс, масштабність, ритм; основні види: фронтальна, об'ємна і просторова.

Література:

1. Исмагилов Д. Г. Театральное освещение / Д. Г. Исмагилов, Е. П. Древалёва. – Москва : ЗАО «ДОКА Медиа», 2005. – 360 с.
2. Калмыкова Н. В. Дизайн поверхности: композиция, пластика, графика, колористика: учебное пособие / Н. В. Калмыкова, И. А. Максимова. М. : КДУ, 2010. – 154 с. : ил. [цв. вкл.].
3. Печенюк Т. Кольорознавство / Печенюк Т. – К. : «Грані-Т», 2009. – 191 с.
4. Серов Н. В. Цвет культуры: психология, культурология, физиология / Серов Н.В. – СПб. : Речь, 2004. – 668 с.
5. Офіційний сайт компанії Ledartist [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ledartist.com/site/index.php>.
6. Офіційний сайт Цюрихського центру кольору і світла при Цюрихському університеті мистецтв на базі Інституту дизайну і технологій [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.colourlight-center.ch/>.